

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์

“จกุก — จักร, สมบัติ (ความถึงพร้อม) ที่เป็นเหตุทำให้กุศลธรรมเจริญ”

คำว่า **จกุก** เป็นคำภาษาบาลีโดยตรง อ่านตามภาษาบาลีว่า จัก - กะ แปลทับศัพท์เป็น จักร มีหลายความหมาย หมายถึงล้อ หมายถึงอริยสัจจ์ ๔ หมายถึงอิริยาบถ หมายถึงสมบัติ (ความถึงพร้อม) ที่เป็นเหตุทำให้กุศลธรรมเจริญ ในที่นี้จะนำเสนอในความหมายที่เป็นสมบัติ (ความถึงพร้อม) ที่เป็นเหตุทำให้กุศลธรรมเจริญ คือ จักร ๔ ตามข้อความจากพระสูตรตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย จตุกกนิบาต จักกสูตร ว่า จักร ๔ ได้แก่ ปฏิจจสวตัญญู (การอยู่ในประเทศอันสมควร) ๑ สัมปยุตตสวตัญญู (การพึงพิงสัปปุรุษ) ๑ อตตสัมมาปณิธิ (การตั้งตนไว้ชอบ) ๑ ปุพเพกตปุญญตา (ความเป็นผู้มีบุญอันได้กระทำไว้แต่ปางก่อน) ๑.

กุศลธรรมเป็นธรรมฝ่ายดี ให้ผลเป็นสุข ไม่นำมาซึ่งทุกข์โทษภัยใด ๆ เลย ในชีวิตประจำวัน แม้จะรู้ว่ากุศลธรรมเป็นธรรมฝ่ายดี ที่ควรอบรมเจริญให้มีขึ้นก็ตาม แต่อกุศลจิตก็เกิดขึ้นมากกว่า ซึ่งเป็นปกติธรรมชาติของผู้ที่ยังเต็มไปด้วยกิเลส, ไม่ว่าใครก็อยากจะให้กุศลเกิดมาก ๆ บ่อย ๆ แต่กุศลก็ต้องมีเหตุที่จะให้เกิดขึ้นด้วย ไม่ใช่ไม่มีเหตุอะไรเลยเพียงแต่อยากจะให้กุศลเกิดแล้วกุศลก็จะเกิดได้ตามความต้องการ ด้วยเหตุนี้ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าจึงได้ทรงแสดงเหตุที่จะทำให้อกุศล เกิด นั่นก็คือ จักร ๔ ซึ่งเป็นโอกาสในการยังกุศลให้เกิดขึ้น ดังนี้

ข้อที่ ๑ การอยู่ในประเทศอันสมควร คือ อยู่ในประเทศที่มีพุทธบริษัท มีพระธรรมคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งจะเห็นได้ว่า ถ้าไม่มีพระธรรมคำสอนของพระองค์แล้ว การที่ใครจะมีกุศลเจริญขึ้น ย่อมเป็นสิ่งที่ยากที่จะเป็นไปได้ แต่เพราะมีพระธรรมคำสอนที่พระองค์ทรงแสดงโดยละเอียดโดยประการทั้งปวง กุศลจึงเจริญขึ้นได้ ตั้งแต่เบื้องต้นจนถึงการดับกิเลสตามลำดับขั้น

ข้อที่ ๒ การพึงพิงสัปปุรุษ หมายถึง การพึงพิงธรรมของสัปปุรุษ มีพระพุทธเจ้า เป็นต้น ได้รับคำแนะนำที่ดีจากสัปปุรุษ เพราะบุคคลผู้เป็นสัปปุรุษ เป็นผู้ที่มีปัญญา ย่อมแนะนำในสิ่งที่เป็นประโยชน์และให้ออกจากสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์ กล่าวคือ ให้ออกจากอกุศล แล้วให้ตั้งมั่นอยู่ในกุศล ก็ย่อมทำให้มีความเจริญยิ่งขึ้นในกุศลธรรม

ข้อที่ ๓ การตั้งตนไว้ชอบ คือ ถ้าเคยเป็นผู้ที่ไม่มีศรัทธามาก่อน ก็ค่อย ๆ เป็นผู้ที่มีศรัทธาเพิ่มขึ้น ขณะนั้นก็แสดงว่าเป็นผู้ที่ตั้งตนไว้ชอบ เป็นการตั้งตนอยู่ในความดี โดยที่มิใช่เป็นตัวตนที่จะพยายามที่จะตั้งตน แต่เป็นหน้าที่ของธรรมฝ่ายดีที่เกิดขึ้นทำกิจ ซึ่งจะต้องอาศัยการฟังพระธรรมจนกระทั่งมีความเข้าใจไปตามลำดับ

ข้อที่ ๔ ความเป็นผู้มีบุญอันได้กระทำไว้แต่ปางก่อน คือ เป็นผู้เคยสะสมบุญไว้ในอดีต เป็นความจริงที่ว่า วันหนึ่งวันใด บุญที่ได้กระทำไว้แต่ปางก่อน ย่อมเป็นเสมือนสิ่งที่จะผันให้ผู้นั้นไปสู่การที่จะเจริญกุศลได้ เพราะเหตุว่าพระธรรมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้านั้น ไม่สาธุการณะกับทุกคน แล้วแต่ว่าใครเป็นผู้ที่ได้เคยฟังมาบ้างในครั้งก่อน ๆ และได้เป็นผู้ที่มีศรัทธามาแล้วในครั้งก่อน ๆ ย่อมเป็นเครื่องอุปการะเกื้อกูลให้มีโอกาสที่จะได้อยู่ในประเทศที่มีพระธรรมคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มีโอกาสที่จะได้ฟัง ได้พิจารณาไตร่ตรองให้เข้าใจและได้ตั้งตนไว้ชอบในกุศล ก็เพราะเป็นผู้ที่เคยได้กระทำบุญไว้ก่อนแล้วนั่นเอง แต่สำหรับผู้ที่ไม่ได้กระทำบุญไว้ก่อน ชาตินี้อาจจะผ่านไป โดยที่ไม่มีโอกาสที่จะได้ฟังพระธรรมเลย เพราะฉะนั้นแล้ว การมีโอกาสได้ฟังพระธรรม

ให้เข้าใจและได้สะสมความดีในขณะนี้ จึงเป็นขณะที่มีค่าอย่างยิ่ง เพราะชาตินี้ก็จะเป็นชาติก่อนของชาติหน้า ถ้าไม่เห็นประโยชน์ของพระธรรมและความดีในชาตินี้ ชาติต่อไปก็จะเป็นอย่างนี้อีก ซึ่งจะประมาทไม่ได้เลยทีเดียว.

[ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammahomefellowship.com, โทร. ๐๘๕- ๖๒๑๗๑๐๖]